

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Daniely Zemanové, soudce Milana Hulmáka a soudkyně zpravodajky Veroniky Křest'ánové o ústavní stížnosti stěžovatele **M. L.**, zastoupeného Mgr. Simonou Kadlecovou, advokátkou, sídlem Palackého 715/15, Praha 1 – Nové Město, proti usnesením Městského soudu v Praze č. j. 61 To 274/2026-73 ze dne 9. dubna 2026 a č. j. 61 To 182/2026-39 ze dne 5. března 2026, usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 č. j. 37 Nt 2500/2026-54 ze dne 18. března 2026 a č. j. 37 Nt 2500/2026-10 ze dne 22. ledna 2026 v rozsahu jeho výroků I, II a III, proti zásahu spočívajícímu v průtazích v řízení vedenému u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 37 Nt 3016/2025 a proti zásahu spočívajícímu v postupu Policie České republiky, Národní centrály proti organizovanému zločinu, Odboru závažné hospodářské trestné činnosti, 3. oddělení, v řízení vedeném pod č. j. NCOZ-4797-2502/TČ-2024-412200-H, za účasti **Městského soudu v Praze, Obvodního soudu pro Prahu 5 a Policie České republiky, Národní centrály proti organizovanému zločinu, Odboru závažné hospodářské trestné činnosti, 3. oddělení, v řízení vedeném pod č. j. NCOZ-4797-2502/TČ-2024-412200-H**, jako účastníků řízení, a **Úřadu evropského veřejného žalobce**, jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

I. Ústavní stížnost se v části směřující proti usnesení Městského soudu v Praze č. j. 61 To 274/2026-73 ze dne 9. dubna 2026, usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 č. j. 37 Nt 2500/2026-54 ze dne 18. března 2026 a usnesení Městského soudu v Praze č. j. 61 To 182/2026-39 ze dne 5. března 2026 zamítá.

II. Ve zbytku se ústavní stížnost odmítá.

Odůvodnění:

I.
Úvod

1. Ústavní soud v nálezu řeší situaci, kdy Obvodní soud pro Prahu 5 rozhodl o propuštění stěžovatele z vazby za současného využití substitučních opatření nejprve asi měsíc před uplynutím maximální přípustné doby vazby, a poté, co bylo toto jeho usnesení na základě stěžovatelovy stížnosti jako celek zrušeno Městským soudem v Praze, obvodní soud rozhodl znovu a v zásadě totožně.
2. Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost není důvodná, ač současně dává za pravdu stěžovateli, že v postupu obecných soudů došlo k závažným pochybením, z nichž některá mohla mít dopad i do jeho ústavně zaručených práv a svobod.
3. Podstatné pro rozhodnutí v posuzované věci bylo, že nebyla překročena maximální přípustná doba vazby. Stěžovatel byl z výkonu vazby fakticky propuštěn asi měsíc před uplynutím uvedené doby, takže využití opatření nahrazujících vazbu bylo možné. Při rozhodování o uložení omezujících opatření nahrazujících vazbu není pro posouzení otázky,

zda byla maximální doba vazby vyčerpána, podstatná délka doby mezi vzetím do vazby a uložením omezujících opatření nahrazujících vazbu, ale doba, po kterou byl obviněný ve vazbě. Jinak také řečeno, uložení omezujících opatření nahrazujících vazbu nebrání – při splnění dalších předpokladů – to, že obviněný je v době jejich ukládání již na svobodě, pokud předcházející doba vazby trvala kratší dobu než maximální možnou. Propuštění z vazby za současné aplikace vazebních substitutů Ústavní soud nevyhodnotil jako snahu o obcházení pravidel o maximální přípustné době vazby.

4. Ústavní soud dále naznal, že ani prvním (kasačním) usnesením městského soudu materiálně nedošlo k porušení stěžovatelových ústavně zaručených práv a svobod, byť toto rozhodnutí vykazovalo hrubé formální vady.

5. Obecné soudy v posuzované věci pochybily i tím, že v mezidobí mezi kasačním usnesením městského soudu a novým usnesením obvodního soudu nevrátily stěžovateli cestovní pas, pro jehož zadržování v tomto časovém úseku neexistoval první titul.

6. Ústavní stížnost proti tvrzeným zásahům obvodního soudu a Policie České republiky, Národní centrály proti organizovanému zločinu, Odboru závažné hospodářské trestné činnosti, 3. oddělení, Ústavní soud musel odmítnout pro opožděnost jejího podání.

II.

Namítaná porušení ústavně zaručených práv a obsah napadených rozhodnutí

7. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky a § 72 a násl. zákona o Ústavním soudu se stěžovatel domáhá zrušení usnesení obvodního soudu č. j. 37 Nt 2500/2026-10 ze dne 22. ledna 2026 ve výrocích I, II a III a zrušení ostatních v záhlaví označených rozhodnutí v celém rozsahu s tvrzením, že jimi došlo k porušení jeho ústavně zaručených práv zakotvených v čl. 8 odst. 1 a 2 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Dále navrhuje, aby Ústavní soud vyslovil, že průtahy v řízení, které bylo vedeno u obvodního soudu pod sp. zn. 37 Nt 3016/2025, došlo k zásahu do jeho ústavně zaručeného práva zakotveného v čl. 38 odst. 2 Listiny a postupem Policie České republiky, Národní centrály proti organizovanému zločinu, Odboru závažné hospodářské trestné činnosti, 3. oddělení, v řízení vedeném pod č. j. NCOZ-4797-2502/TČ-2024-412200-H došlo k zásahu do jeho ústavně zaručených práv zakotvených v čl. 37 odst. 1 a čl. 40 odst. 4 Listiny. Jelikož stěžovatelem tvrzené průtahy v řízení před obvodním soudem a vady v postupu policejního orgánu nemají přímou souvislost s napadenými rozhodnutími obvodního a městského soudu, posoudil Ústavní soud tuto část ústavní stížnosti tak, že směřuje proti jiným zásahům orgánu veřejné moci.

8. Proti stěžovateli (jakož i dalším obviněným) bylo dne 24. února 2025 zahájeno trestní stíhání pro jednání právně kvalifikované jako zločin dotačního podvodu podle § 212 odst. 1, odst. 5 písm. a), odst. 6 písm. a) trestního zákoníku, zločin poškození finančních zájmů EU podle § 260 odst. 1, odst. 4 písm. a), odst. 5 trestního zákoníku, zvláště závažný zločin přijetí úplatku podle § 331 odst. 2, odst. 4 písm. a) trestního zákoníku, zločin přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1, odst. 3 písm. a) trestního zákoníku a zločin legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 2 alinea 1 a 2, odst. 3 písm. a), odst. 4 písm. a), b), odst. 5 písm. b), c) trestního zákoníku. Toto trestní stíhání stěžovatele (a dalších obviněných) bylo dne 12. září 2025 rozšířeno i na další jednání právně kvalifikované jako zločin přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1, odst. 4 písm. a) trestního zákoníku a zločin legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 2 alinea 1 a 2, odst. 4 písm. a), b), odst. 5 písm. b), c) trestního zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku. Usnesením obvodního soudu č. j. 37 Nt 1611/2025-23 ze dne 26. února 2025 byl stěžovatel vzat do vazby z důvodů podle § 67 písm. a), b) a c) trestního řádu, která byla následně několikrát

prodloužena [příčemž dne 24. května 2025 odpadl důvod koluzní vazby ve smyslu § 67 písm. b) trestního řádu].

9. Usnesením obvodního soudu ze dne 22. ledna 2026, jehož výroky I, II a III jsou napadeny ústavní stížností, bylo na základě návrhu evropské pověřené žalobkyně rozhodnuto o tom, že se nad stěžovatelem podle § 73 odst. 1 písm. c) trestního řádu stanovuje dohled probačního úředníka (výrok I), že se stěžovateli podle § 73 odst. 3 trestního řádu ukládá povinnost zdržovat se v místě svého bydliště v určenou dobu a současně se stěžovatel vyzývá k vydání cestovního dokladu do úschovy (výrok II), že se stěžovateli podle § 73 odst. 5 trestního řádu ukládá omezení spočívající v zákazu vycestování do zahraničí (výrok III) a že se stěžovatel při nadále trvajících důvodech vazby podle § 67 písm. a), c) trestního řádu propouští z vazby na svobodu za současného nahrazení vazby uvedenými instituty (výrok IV).

10. Proti uvedenému usnesení obvodního soudu podal stěžovatel stížnost, k níž městský soud napadeným usnesením ze dne 5. března 2026 toto usnesení obvodního soudu zrušil v celém rozsahu a uložil obvodnímu soudu, aby ve věci znovu jednal a rozhodl.

11. Napadeným usnesením ze dne 18. března 2026 obvodní soud rozhodl obsahově téměř totožným výrokem jako ve svém předchozím usnesení ze dne 22. ledna 2026, pouze s tím rozdílem, že s omezením spočívajícím v zákazu vycestování již nebyla spojena výzva k vydání cestovního dokladu do úschovy (s odůvodněním, že stěžovatel tak učinil již na základě prvního usnesení obvodního soudu), a navíc soud podle § 73 odst. 1 písm. b) trestního řádu přijal písemný slib stěžovatele.

12. Také proti tomuto druhému usnesení obvodního soudu podal stěžovatel stížnost, kterou městský soud napadeným usnesením ze dne 9. dubna 2026 zamítl jako nedůvodnou.

III.

Argumentace stěžovatele

13. Stěžovatel rozporuje důvodnost trestního stíhání, jež je proti němu vedeno. Namítá, že se soud nezabýval rozhodnými skutkovými okolnostmi a mechanicky přejal závěry policejního orgánu a evropské pověřené žalobkyně. Své námitky vůči důvodnosti trestního stíhání konkretizuje ve vztahu k jednotlivým bodům obvinění, skutkovým okolnostem a opatřeným důkazům, jakož i ke vztahu k použité právní kvalifikaci.

14. Ve vztahu k důvodům útěkové vazby podle § 67 písm. a) trestního řádu uvádí, že jelikož nemůže obstát zvolená právní kvalifikace, není reálně ohrožen vysokým trestem odnětí svobody, nejméně kolem osmi let odnětí svobody. Namítá, že samotná hrozba vysokého trestu nemůže být považována za důvod zakládající obavu z útěkového jednání. V reakci na argumentaci obecných soudů tvrdí, že nemá v zahraničí žádný majetek, v zahraničí nežil a nemá v cizí zemi žádné vazby, které by mohly zakládat obavu z jeho útěku. Ve vztahu k důvodům předstížené vazby podle § 67 písm. c) trestního řádu uvádí, že v tuto chvíli není znám žádný jeho majetek, který by podporoval závěr o tom, že by měl disponovat finančními prostředky pocházejícími z trestné činnosti, které by mohl zlegalizovat a naplnit tak obavu zakládající předstížnou vazbu.

15. Stěžovatel dále poukazuje na to, že byl z vazby propuštěn jeden měsíc před uplynutím maximální přípustné doby vazby, což považuje za účelový postup ze strany obecných soudů a evropské pověřené žalobkyně, realizovaný s cílem omezit jej alespoň formou opatření nahrazujících vazbu, neboť bylo zjevné, že evropská pověřená žalobkyně nestihne podat obžalobu před uplynutím doby, na kterou je podle trestního řádu omezeno trvání vazby v přípravném řízení. Připomíná, že ve všech předchozích vazebních rozhodnutích obecné

soudy i evropská pověřená žalobkyně vylučovaly možnost nahrazení vazby jinými opatřeními, takže změna jejich postoje k otázce nahrazení vazby svědčí o jejich účelovém přístupu. Má za to, že tento postup je rozporný se zákonem, přičemž v této souvislosti odkazuje na nález sp. zn. I. ÚS 1807/22 ze dne 29. září 2022, z něhož vyplývá, že po uplynutí zákonné délky trvání vazby nemá orgán činný v trestním řízení jinou možnost než dát příkaz k propuštění obviněného z vazby na svobodu. Dále odkazuje na nález sp. zn. IV. ÚS 2580/23 ze dne 31. července 2024, z něhož dovozuje, že uplynutí zákonem určené nejvyšší celkové doby vazby je navázáno na faktické vykonávání vazby. Z judikatury Ústavního soudu podle něj vyplývá, že zánik důvodů vazby sice nastává uplynutím celkové doby vazby podle § 72a trestního řádu pouze v situaci, kdy vazba byla po nejvyšší stanovenou dobu vykonávána, a není tak dále možné u takovéto osoby trvat na dalším výkonu vazby, nicméně její uplynutí není bez významu ani při uplatňování institutů nahrazujících vazbu. Je přesvědčen, že jeho propuštění z vazby měsíc před uplynutím maximální doby vazby představuje obcházení zákona a závěrů vyplývajících ze zmíněných nálezů, což podle něj vyplývá i z toho, že obvodní soud jako důvod pro propuštění z vazby uvedl úmrtí stěžovatelovy matky, které ovšem nemůže být považováno za důvod relevantní.

16. Stěžovatel vytýká městskému soudu, že napadeným usnesením ze dne 5. března 2026 zrušil usnesení obvodního soudu ze dne 22. ledna 2026 jako celek, tedy včetně výroku o propuštění stěžovatele na svobodu, v čemž spatřuje porušení zákazu reformace *in peius*. Má za to, že výrok o propuštění z vazby na svobodu měl nabýt právní moci v den, kdy se evropská pověřená žalobkyně vzdala práva stížnosti. Podotýká, že rozhodnutím stížnostního soudu došlo i ke zrušení všech uložených institutů nahrazujících vazbu, avšak přesto mu nebyl vrácen cestovní pas, který byl soudem zadržován až do dalšího rozhodnutí ve věci, byť tento stav neměl žádný právní podklad. Podle jeho názoru zůstává otázkou, zda bylo možné rozhodovat o propuštění z vazby a o jejích náhradách v situaci, kdy již dva měsíce ve vazbě nebyl a fakticky nebylo co nahrazovat, neboť vazba netrvala.

17. Stěžovatel dále tvrdí, že rozhodnutí o propuštění z vazby předcházely značné průtahy. Ty spatřuje v tom, že po rozhodnutí obvodního soudu ze dne 9. června 2025, jímž byl ponechán ve vazbě, byl spisový materiál s podanými stížnostmi odeslán městskému soudu až 17. července 2025, tedy po téměř šesti týdnech. Policejní orgán pak podle jeho názoru porušil jeho právo na spravedlivý proces tím, že mu dne 7. října 2025 poté, co odmítl vypovídat, sdělil, že pokud by ve věci vypovídal, nemusel by ve vazbě být.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

18. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ve vztahu k napadeným rozhodnutím byla ústavní stížnost podána včas oprávněným stěžovatelem, jenž byl účastníkem řízení, v němž byla tato rozhodnutí vydána. Ústavní soud je v tomto rozsahu k jejímu projednání – až na výjimku – příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*), neboť stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv.

19. Stěžovatel napadá ústavní stížností i usnesení obvodního soudu č. j. 37 Nt 2500/2026-10 ze dne 22. ledna 2026 (resp. výroky I, II a III tohoto usnesení), které však bylo napadeným usnesením městského soudu č. j. 61 To 182/2026-39 ze dne 5. března 2026 zrušeno v celém rozsahu a obvodnímu soudu bylo uloženo, aby ve věci znovu jednal a rozhodl. K rozhodování o ústavnosti uvedeného usnesení obvodního soudu proto Ústavní soud není příslušný, neboť není povolán rušit, co již bylo zrušeno.

20. Ve vztahu k tvrzeným jiným zásahům spočívajícím jednak v průtazích, k nimž mělo docházet v řízení před obvodním soudem vedeném pod sp. zn. 37 Nt 3016/2025, a jednak v postupu policejního orgánu v rámci výsledku stěžovatele, Ústavní soud posoudil ústavní stížnost jako návrh, který byl podán opožděně.

21. K tvrzeným průtahům v řízení před obvodním soudem mělo podle stěžovatele dojít v době mezi 9. červnem 2025 a 17. červencem 2025 a namítaný postup policejního orgánu byl realizován dne 7. října 2025. Ústavní stížnost byla podána dne 28. května 2026, tedy zjevně až po uplynutí dvouměsíční lhůty vyplývající z § 72 odst. 5 zákona o Ústavním soudu, a to ve vztahu k oběma namítaným zásahům. Tím nejsou dotčeny případné nároky stěžovatele podle zákona č. 82/1998 Sb.

V.

Vyjádření účastníků řízení

22. Ústavní soud si od obvodního soudu vyžádal jím vedený spis sp. zn. 37 Nt 2500/2026 a vyzval jej, jakož i městský soud a vedlejšího účastníka řízení, k vyjádření se k ústavní stížnosti. Policii České republiky, Národní centrálu proti organizovanému zločinu, Odbor závažné hospodářské trestné činnosti, 3. oddělení, k vyjádření nevyzýval, neboť ústavní stížnost v části, v jaké směřovala proti postupu policejního orgánu, odmítl jako návrh, který byl navíc podán opožděně.

23. Městský soud ve vyjádření v plném rozsahu odkázal na odůvodnění napadených usnesení.

24. Obvodní soud ve vyjádření rovněž odkázal na odůvodnění napadených usnesení a nad jejich rámec dodal, že důvodnost trestního stíhání dovozoval primárně z předložených výstupů z operativně pátracích prostředků a důvody útěkové vazby pak z hrozícího vysokého trestu kolem osmi let odnětí svobody, který považuje za reálný. Uvádí, že ohledně možnosti nahrazení vazby jinými prostředky docházelo v průběhu vazebního stíhání k posunu názorů obvodního i městského soudu, což je podle něj patrné z odůvodnění jednotlivých rozhodnutí o vazbě. Připustil, že v usnesení ze dne 22. ledna 2026 se v souvislosti s poukazem na smrt stěžovatelovy matky odchýlil od podstatných skutečností, což mu po právu vyčetl městský soud jako soud stížnostní ve zrušujícím rozhodnutí.

25. Úřad evropského veřejného žalobce ve vyjádření připomněl, že již v předchozích fázích rozhodování o vazbě připouštěl možnost nahrazení vazby peněžitou zárukou či elektronickým monitoringem, k čemuž ovšem stěžovatel neposkytl potřebnou součinnost. Uvádí důvody na podporu závěru, že stěžovatel disponuje dostatečnými finančními prostředky. Vysvětluje, že s ohledem na značnou složitost věci nebylo možno trestní řízení posunout do další fáze a že s ohledem na přetrvávající existenci vazebních důvodů a blížící se uplynutí maximální doby vazby (která mohla trvat jen do 24. února 2026) bylo namíste přijmout opatření a záruky, které by, byť oslabeně, mohly nahradit vazbu po zbytek doby jejího výkonu, jakož i po dobu následující, což byl důvod, proč evropská pověřená žalobkyně akceptovala rozhodnutí soudu o propuštění z vazby za současného stanovení náhrad. Odmítá, že by městský soud zrušením prvního rozhodnutí obvodního soudu porušil stěžovatelova práva, neboť toto rozhodnutí nepřivodilo zhoršení jeho procesní situace, takže nemohlo dojít k porušení zákazu *reformationis in peius*. Vyjadřuje přesvědčení, že uložení omezujících opatření nepředstavuje porušení práva na spravedlivý proces jen proto, že k němu došlo po delší době výkonu vazby, a to právě s ohledem na složitost věci, její rozsah a časovou náročnost vyšetřování, neboť vazební důvody i nadále trvají. Úřad evropského veřejného žalobce dále podrobně rekapituloval podstatné okolnosti a výsledky dokazování, které podporují důvodnost vedeného trestního stíhání, správnost použité právní kvalifikace,

jakož i závěr o přetrvávající existenci důvodů útekové a předstížné vazby. Navrhl, aby Ústavní soud odmítl ústavní stížnost jako návrh zčásti zjevně neopodstatněný a zčásti opožděný.

26. Ústavní soud zaslal obdržená vyjádření stěžovateli na vědomí a k případné replice. V jejím rámci stěžovatel reaguje na tvrzení Úřadu evropského veřejného žalobce týkajícího se postojů evropské pověřené žalobkyně k lékařským zprávám předloženým v průběhu řízení. Rozporuje některé skutkové okolnosti a výsledky dosavadního dokazování, na které Úřad evropského veřejného žalobce poukazoval v souvislosti s otázkou důvodnosti stěžovatelova trestního stíhání a existence důvodů předstížné vazby. Rozporuje interpretaci přepisů svých telefonických hovorů s dcerou v průběhu výkonu vazby, kterou Úřad evropského veřejného žalobce uváděl na podporu tvrzení o tom, že stěžovatel disponuje dostatečnými finančními prostředky. V reakci na informaci podanou policejním orgánem, jež byla obsažena ve vyjádření Úřadu evropského veřejného žalobce, odkazuje na protokol o svém výsledku ze dne 7. října 2025, který je podle něj nezvratným důkazem o tom, že se policisté dopustili namítaného jednání.

VI.

Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

27. Ústavní soud je podle čl. 83 Ústavy soudním orgánem ochrany ústavnosti a tuto svoji působnost vykonává mimo jiné tím, že podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod [srov. též § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Není součástí soustavy soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy), není jim instančně nadřazen a nezasahuje do rozhodovací činnosti soudů vždy, když došlo k porušení „běžné zákonnosti nebo k jiným nesprávnostem“, ale až tehdy, představuje-li takové porušení zároveň zásah do ústavně zaručeného základního práva nebo svobody (srov. např. nálezy sp. zn. II. ÚS 45/94 ze dne 25. ledna 1995). V řízení o ústavní stížnosti tedy není sama o sobě významná námitka „nesprávnosti“ napadeného rozhodnutí, a není rozhodné, je-li dovozována z hmotného nebo procesního (podústavního) práva.

28. Ústavní soud se otázkou důvodnosti stěžovatelova trestního stíhání, jakož i ústavněprávní konformitou závěru obecných soudů o (přetrvávající) existenci důvodů útekové a předstížné vazby již dvakrát zabýval, a to v usneseních sp. zn. II. ÚS 1293/25 ze dne 11. června 2025 a sp. zn. III. ÚS 2376/25 ze dne 16. října 2025, jimiž odmítl stěžovatelovy ústavní stížnosti jako návrhy zjevně neopodstatněné. Zejména ve druhém z nich podrobně vyložil, proč uvedeným stěžovatelovým námitkám nemůže přisvědčit. V nyní posuzované ústavní stížnosti stěžovatel v tomto ohledu nenabídl žádnou novou argumentaci, a Ústavní soud proto pouze stručně konstatuje, že nenachází důvod k tomu, aby svůj postoj k posouzení ústavnosti závěru obecných soudů o existenci důvodů útekové a předstížné vazby a samotného vedení trestního stíhání přehodnocoval.

29. Zásah do stěžovatelových ústavně zaručených práv Ústavní soud neidentifikoval ani v souvislosti s prvním (kasačním) usnesením městského soudu, tedy s usnesením ze dne 5. března 2026. Okolnost, že městský soud zrušil usnesení obvodního soudu ze dne 22. ledna 2026 i ve výroku IV, kterým byl stěžovatel propuštěn na svobodu za současného nahrazení vazby substitučními instituty, lze považovat z formálního hlediska za diskutabilní, neboť městský soud takto odstranil právní podklad, na základě kterého byla ukončena stěžovatelova vazba na svobodě. Základem tohoto problému byla již nevhodně strukturovaná výroková část usnesení obvodního soudu z 22. ledna 2026 (mělo obsahovat samostatný výrok čistě o propuštění stěžovatele na svobodu), nicméně městský soud mohl

tuto vadu napravit buď tím, že by zrušil výrok IV usnesení obvodního soudu ze dne 22. ledna 2026 pouze částečně (čistě ve vztahu k nahrazení vazby), anebo měl do svého kasačního usnesení pojmout výrok o tom, že se stěžovatel ponechává na svobodě. Tím, že nezvolil žádnou z těchto možností a zrušil zmíněný výrok IV jako celek, formálně navrátil stav, v němž měl být stěžovatel nadále omezován na osobní svobodě. K návratu stěžovatele do vazby však nedošlo, a právě to je z ústavněprávního hlediska podstatné, neboť tím, že stěžovatel nebyl vrácen do výkonu vazby, ale byl ponechán na svobodě (jak ostatně sám uvádí), se v důsledku tohoto kasačního usnesení městského soudu fakticky nijak nezhoršilo jeho postavení, takže nelze hovořit o porušení zákazu *reformationis in peius*.

30. V souvislosti s kasačním usnesením městského soudu stěžovatel označuje za „naprosté právní vakuum“ to, že byl ponechán na svobodě, aniž by existoval podklad pro jeho propuštění. Ani tomuto jeho názoru však Ústavní soud nemůže přisvědčit. Podle § 74 odst. 3 trestního řádu totiž v případě, kdy stížnostní soud rozhoduje o stížnosti proti usnesení o dalším trvání vazby a výjimečně přistoupí ke kasačnímu postupu a po zrušení takového usnesení věc vrátí soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí, musí být obviněný neprodleně propuštěn z vazby. Obvodní soud v usnesení ze dne 22. ledna 2026 rozhodoval o návrhu evropské pověřené žalobkyně na prodloužení stěžovatelovy vazby, tedy šlo o rozhodnutí o dalším trvání vazby. Městský soud na základě stěžovatelovy stížnosti přistoupil ke kasačnímu postupu, tudíž došlo k aktivaci § 74 odst. 3 trestního řádu. Městský soud samozřejmě nemohl rozhodnout o tom, že bude stěžovatel propuštěn na svobodu, neboť již na svobodě byl. Formálně správně měl rozhodnout (výrokem konstatovat), že se stěžovatel *ponechává* na svobodě, popř. měl výrok IV zrušit jen částečně (když už obvodní soud formuloval výrok IV tak, jak jej formuloval) – viz již výše bod 29, nicméně pro posouzení věci je podstatné, že materiálně postupoval v souladu s účelem § 74 odst. 3 trestního řádu (aniž by toto ustanovení ve svém kasačním usnesení zmínil) a fakticky stěžovatele na svobodě ponechal. Jakkoli lze tedy kasační usnesení městského soudu vnímat jako formálně nepřesné, výsledkem tohoto rozhodnutí byl stav, který nekolidoval se stěžovatelovými ústavně zaručenými právy a svobodami.

VII.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

31. Ústavní soud posoudil stěžovatelovy námitky, které mají ústavní relevanci, avšak dospěl k závěru, že ústavní stížnost není důvodná.

32. Stěžovatelovy námitky se týkaly primárně účinku plynutí času na legitimitu opatření nahrazujících vazbu. Proto se Ústavní soud zabýval nejprve obecně ústavněprávními požadavky na rozhodování o vazbě a vazebních substitutech, a následně tato východiska aplikoval na posuzovanou věc.

VII. a) Ústavní požadavky na rozhodování o vazbě a opatřeních nahrazujících vazbu s ohledem na plynutí času

33. Vazba jako výjimečný zajišťovací nástroj má trvat jen nezbytně nutnou dobu. Platí, že čím déle vazba trvá, tím více se snižuje její legitimita (nález sp. zn. Pl. ÚS 6/10 ze dne 20. dubna 2010).

34. Plynutí času se projevuje ve dvou ohledech. V první řadě s plynutím času oslabují vazební důvody. Čím déle vazba trvá, tím přesvědčivější a konkrétnější argumenty pro její zachování musí existovat (nález sp. zn. IV. ÚS 170/25 ze dne 26. února 2025, body 25 a 26).

35. Druhým projevem významu plynutí času je institut nejvyšší přípustné doby trvání vazby. Je jednak projevem zásady uplatňování vazby jen na nezbytně nutnou dobu, a taktéž projevem limitace veřejného zájmu na tom, aby obviněným, u kterých nastane vazební důvod, byla omezena osobní svoboda při vazebním stíhání, aby nedošlo k hrozícímu narušení integrity trestního procesu útekem či koluzí nebo hrozícímu páchání trestné činnosti, individuálním právem obviněného na osobní svobodu, které po dosažení uvedených maximálních lhůt zcela převáží nad veřejným zájmem na ochraně před zmíněnými hrozbami prostředkem vazebního stíhání obviněného (nález sp. zn. I. ÚS 1119/15 ze dne 16. června 2015, bod 41).

36. Právní úprava institutů nahrazujících vazbu obsažená v § 73 a 73a trestního řádu je projevem přístupu k vazbě jako prostředku *ultima ratio*, jehož využití je přípustné pouze v krajních případech, kdy sledovaného účelu nelze dosáhnout jinak. Samotná existence důvodů vazby nepostačuje k rozhodnutí o vzetí do vazby nebo o jejím dalším trvání. Kromě dalších materiálních podmínek je nezbytné se zabývat i otázkou, zda výkon vazby nemůže být nahrazen některým ze substitutů vazby (nález sp. zn. IV. ÚS 2580/23, bod 31).

37. Předpokladem pro rozhodnutí o tom, že se vazba nahrazuje některým z vazebních substitutů, je trvání vazebních důvodů (i se zohledněním zásady zesílených vazebních důvodů) a skutečnost, že dosud neuplynula maximální přípustná doba vazby.

38. V nálezu sp. zn. I. ÚS 1807/22 totiž Ústavní soud potvrdil právní názor vyplývající z judikatury Nejvyššího soudu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tz 24/2003 ze dne 20. května 2003, publikovaný v souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek 26/2004, T 616), podle něhož jsou vazební substituty upravené v § 73 a 73a trestního řádu neoddělitelně spjatý s přípustnou existencí institutu vazby v tom kterém stadiu trestního stíhání, tj. jsou vázány nejen na existenci důvodů vazby, ale také na její přípustnost z hlediska zákonných vazebních lhůt (srov. body 25 a 29 nálezu). Ústavní soud dále v bodě 30 nálezu konstatoval, že již ze samotného textu § 73b odst. 6 trestního řádu vyplývá, že při dosažení nejvyšší zákonné délky trvání vazby je orgán rozhodující o vazbě oprávněn pouze vydat příkaz k propuštění obviněného z vazby. Tímto textem je implicitně vyjádřeno, že po uplynutí zákonné délky trvání vazby nemá orgán činný v trestním řízení jinou možnost než vydat příkaz k propuštění obviněného z vazby. Zákonné oprávnění orgánu činného v trestním řízení k aplikaci institutu vazby a omezujících opatření nahrazujících vazbu zaniká dnem uplynutí zákonné délky trvání vazby.

39. Pro dodržení ustanovení o maximální přípustné době vazby (§ 72a trestního řádu) je nepochybně rozhodující doba, po jakou je fakticky omezována osobní svoboda obviněného. To potvrzuje i nález sp. zn. IV. ÚS 2580/23 (bod 44), na nějž stěžovatel odkazuje, a plyne to i z § 72a odst. 4 trestního řádu, podle kterého se doba trvání vazby počítá ode dne, kdy došlo k omezení osobní svobody obviněného. Pro posouzení, zda nebyla porušena maximální přípustná doba vazby, tak není rozhodné, kolik času uplynulo ode dne, kdy byl jednotlivec omezen na svobodě, nýbrž to, jak dlouho jednotlivec fakticky ve vazbě strávil.

40. I při rozhodování o nahrazení vazby vazebním substitutem platí ústavní požadavky na rozhodování orgánů veřejné moci včetně zákazu svévole. V nálezu sp. zn. I. ÚS 1807/22 považoval Ústavní soud rozhodnutí, jímž bylo jeden den před koncem maximální doby vazby

rozhodnuto o jejím nahrazení písemným slibem obviněného a probačním dohledem, za obcházení pravidla o maximální době vazby.

41. Novelou č. 270/2025 Sb. bylo s účinností od 1. ledna 2026 vloženo do trestního řádu ustanovení § 73aa, podle kterého opatření nahrazující vazbu může trvat jen po dobu nezbytně nutnou, po kterou trvají důvody vazby a je ho zapotřebí k jejímu nahrazení. Celková doba trvání opatření nahrazujícího vazbu, nestanoví-li zákon jinak, nesmí překročit jedenapůlnásobek doby stanovené pro trvání vazby. Neplatí, že by bylo možno vazební substituty uplatňovat jen po dobu, kdy by mohl být jednotlivec držen ve vazbě. Zároveň však je nezbytné, aby o nahrazení vazby vazebním substitutem bylo rozhodnuto v době, kdy dosud neuplynula maximální doba vazby.

42. Obdobně jako bylo vyloženo výše, je třeba maximální dobu trvání opatření nahrazujících vazbu posuzovat fakticky. Rozhodující proto je, jak dlouho fakticky trvala omezení jednotlivce, nikoliv kolik času uplynulo od rozhodnutí o nahrazení vazby.

43. Trestní řád upravuje maximální dobu trvání vazby i maximální dobu trvání vazebních substitutů. Mezi nimi však nelze provádět „započtení“ spočívající v tom, že by se doba podle § 73aa trestního řádu prodlužovala o dosud nevyčerpanou dobu pro trvání vazby. Maximální doba trvání vazebních substitutů je upravena samostatně, vztahuje se jen na dobu, kdy je jednotlivec fakticky omezen vazebními substituty, a nemůže být překročena.

44. Analogicky neplatí ani opačná úvaha, že by se o dobu strávenou ve vazbě krátila doba, po kterou mohou maximálně trvat vazební substituty. Tím, že se počítá jen se dny, kdy byl jednotlivec fakticky omezen vazebními substituty, nemůže být započítána doba fakticky strávená ve vazbě, neboť z povahy věci nemůže být současně vykonávána vazba i opatření vazbu nahrazující. Faktor času se při rozhodování o vazbě a jejích substitutech projevuje nejen s ohledem na přípustnou délku, ale i s ohledem na samotnou existenci důvodů vazby, a to i ve světle tzv. doktríny zesílených důvodů (viz i dále bod 55), jakož samozřejmě i s ohledem na všudypřítomný limit dobou nezbytně nutnou (viz již bod 41).

45. Rozhodnutí o vazebních substitutech smí – při splnění dalších předpokladů – nastupovat v zásadě kdykoli, dokud neuplyne maximální doba vazby (s ohledem na její faktické trvání), tedy třeba i krátce před jejím uplynutím, tedy jistě měsíc předtím, jako tomu bylo v posuzované věci. Rozhodnutí ke konci doby může být svévolí, nikoli však samo o sobě, a je třeba ho hodnotit vždy v kontextu všech okolností posuzované věci.

VII. b) Aplikace ústavních východisek na posuzovanou věc

46. Ústavní soud nejprve posuzoval, zda vůbec bylo možné, aby obvodní soud usnesením ze dne 18. března 2026 rozhodl o propuštění stěžovatele z vazby za současného uložení vazebních substitutů, a to s ohledem na otázku, zda v té době již neuplynula maximální doba trvání vazby.

47. V nyní posuzované věci je stěžovatel stíhán pro několik zvlášť závažných zločinů, takže podle § 72a odst. 1 písm. c), odst. 2 trestního řádu mohla jeho vazba v přípravném řízení trvat maximálně jeden rok, tedy – jak vyplývá z vyjádření Úřadu evropského veřejného žalobce – nejdéle do 24. února 2026. Stěžovatel byl z vazby propuštěn prvním napadeným usnesením obvodního soudu, tj. usnesením ze dne 22. ledna 2026, které bylo vykonatelné následující den, neboť evropská pověřená žalobkyně se vzdala práva podat proti tomuto usnesení stížnost. Toto usnesení obvodního soudu bylo následně (v celém rozsahu) zrušeno prvním napadeným usnesením městského soudu ze dne 5. března 2026. Tímto okamžikem

sice propuštění stěžovatele na svobodu ztratilo svůj formální podklad, nicméně stěžovatel byl správně (srov. body 29 a 30) ponechán na svobodě a do výkonu vazby již nebyl navrácen.

48. Jestliže tedy byla osobní svoboda stěžovatele vazbou omezována do 23. ledna 2026, nedošlo k vyčerpání jednorocní maximální doby vazby pro přípravné řízení. Proto bylo – z pohledu zákonného oprávnění orgánu činného v trestním řízení k aplikaci institutu vazby a omezujících opatření nahrazujících vazbu – možné již v tomto okamžiku, ale i později, rozhodnout o tom, že namísto omezování osobní svobody prostřednictvím vazby bude stěžovatel vystaven méně intenzivním omezením v podobě vazebních substitutů.

49. Jinak řečeno, jestliže ve věci nedošlo k (faktickému) vyčerpání maximální přípustné doby vazby, mohl soud – při trvající existenci vazebních důvodů – uložit stěžovateli opatření nahrazující vazbu kdykoli poté, co byl stěžovatel z vazby propuštěn. To zahrnuje i situaci, která nastala v posuzované věci, kdy obvodní soud musel po kasaci původního rozhodnutí (jež ovšem nic nezměnila na tom, že stěžovatel zůstával na svobodě) znovu rozhodnout o návrhu evropské pověřené žalobkyně na prodloužení vazby.

50. Jestliže tedy obvodní soud druhým napadeným usnesením ze dne 18. března 2026 uložil stěžovateli dohled probačního úředníka, povinnost zdržovat se v určenou dobu v místě bydliště a zákaz vycestování do ciziny, učinil tak v situaci, kdy tyto prostředky nahrazující vazbu bylo možné použít.

51. Výrok o propuštění stěžovatele z vazby za současného nahrazení vazby uvedenými instituty (jakož i na základě přijetí stěžovatelova písemného slibu) lze sice považovat za matoucí a formálně nesprávný vzhledem k tomu, že stěžovatel v tu dobu již téměř dva měsíce pobýval na svobodě (adekvátní by tedy bylo formulovat tento výrok například tak, že se stěžovatel ponechává na svobodě, stejně jako to měl za daných okolností učinit městský soud, respektive městský soud měl zrušit výrok IV jen částečně a ponechat ho v rozsahu samotného propuštění z vazby a striktně vzato měl především obvodní soud výrok o propuštění vazby formulovat jinak, pouze jako propuštění – viz již body 29 a 30), nicméně tato nevhodná formulace nijak nemohla zasáhnout do stěžovatelových práv.

52. Ústavní soud nesdílí přesvědčení stěžovatele, že se obecné soudy (jakož i evropská pověřená žalobkyně) uchýlily k obcházení zákonných ustanovení o maximální přípustné době vazby, když měsíc před uplynutím této doby rozhodly o jeho propuštění z vazby za současného využití vazebních substitutů. Předně je třeba konstatovat, že v posuzované věci byla situace podstatně odlišná od té, kterou Ústavní soud posuzoval v nálezu sp. zn. I. ÚS 1807/22, na který stěžovatel odkazuje. Ve stěžovatelově případě totiž nedošlo k propuštění z vazby za současného stanovení nahrazujících opatření poslední den možného trvání vazby, jak tomu bylo ve věci řešené ve zmíněném nálezu, nýbrž s výrazně větším (měsíčním) předstihem.

53. Ústavní soud však především – i s přihlédnutím k aktuální právní úpravě zakotvující samostatnou maximální dobu pro trvání vazebních substitutů v § 73aa trestního řádu – nevidí nic nelegitimního na snaze orgánů činných v trestním řízení využít mírnějších prostředků určených pro zajištění osoby obviněného pro období, ve kterém již obviněného nelze držet ve vazbě vzhledem k uplynutí maximální přípustné doby vazby.

54. Lze dodat, že pokud by propuštění obviněného z vazby za současného uložení nahrazujících opatření jeden měsíc před uplynutím maximální doby vazby mělo být hodnoceno jako zásah do ústavně zaručených práv obviněného, bylo by nutno z toho dovodit, že orgány činné v trestním řízení by důsledněji šetřily tato práva, pokud by obviněného ponechaly ve vazbě a vystavily by jej tak dalšímu intenzivnímu omezování osobní svobody. Takový důsledek by podle Ústavního soudu vyzníval až absurdně, nehledě k tomu, že by takový přístup zvyšoval tlak na státní zástupce, aby urychleně (předčasně)

postavili obviněného před soud pouze ve snaze dosáhnout možnosti prodloužení doby vazby (srov. § 72a odst. 2 trestního řádu).

55. Jestliže tedy obecné soudy v posuzované věci opodstatněně (viz výše) dospěly k závěru, že nadále trvají důvody útěkové a předstižné vazby, a proto je třeba vystavit stěžovatele omezením spojených s opatřeními nahrazujícími vazbu, nespátřuje Ústavní soud v těchto úvahách žádné pochybení ústavněprávní relevantní úrovně. Je však třeba zdůraznit, že i po dobu trvání omezení vyplývajících z uložených vazebních substitutů bude povinností orgánů činných v trestním řízení zkoumat existenci důvodů vazby, a to i ve světle tzv. doktríny zesílených důvodů (srov. např. nálezy sp. zn. IV. ÚS 170/25 nebo sp. zn. IV. ÚS 1563/25 ze dne 6. srpna 2025 a judikaturu v nich citovanou), takže nikde není řečeno, že by vazební substituty směly automaticky trvat po celou dobu předpokládanou v § 73aa trestního řádu, neboť i z tohoto ustanovení primárně plyne, že smí trvat jen po dobu nezbytně nutnou.

56. Jako opodstatněnou vyhodnotil Ústavní soud stěžovatelovu námitku, že mu navzdory kasačnímu usnesení městského soudu ze dne 9. března 2026 nebyl vrácen cestovní pas, o jehož vzetí do úschovy na základě později zrušeného usnesení obvodního soudu ze dne 22. ledna 2026 bylo požádáno dne 28. ledna 2026 a který byl do úschovy přijat o den později (č. l. 25 až 27 spisu obvodního soudu). Zrušením usnesení obvodního soudu ze dne 22. ledna 2026 skutečně pozbylo omezení spočívající v zákazu vycestování do zahraničí právní titul, a to až do nového usnesení obvodního soudu ze dne 18. března 2026. Stěžovateli měl být tedy jeho cestovní pas po kasačním zásahu městského soudu vrácen, což se však nestalo, jak vyplývá i z bodu 18 druhého usnesení obvodního soudu, kterým soud vysvětlil, proč stěžovatele v druhém usnesení na rozdíl od prvního k vydání cestovního pasu již nevyzývá. Cestovní pas měl obvodní soud (do jehož úschovy stěžovatel pas vydal) vrátit i bez žádosti stěžovatele, což vyplývá z obecné platnosti zásady oficiality ve smyslu § 2 odst. 4 trestního řádu. Toto pochybení obecných soudů však nemohlo zakládat důvod k tomu, aby Ústavní soud (byť jen zčásti) konkrétní ústavní stížnosti vyhověl. Šlo o zásah do stěžovatelových práv, který se míjí s otázkou ústavnosti samotných napadených rozhodnutí. Ústavní soud tak považuje za vhodné na tento aspekt upozornit alespoň v odůvodnění. Obdobně jako je pro maximální přípustnou délku doby vazby rozhodné skutečné omezení osobní svobody, musí soudy zohlednit faktický stav i v případě vazebních substitutů a zahrnout do doby trvání vazebních substitutů i dobu po zrušení prvního usnesení obvodního soudu, kdy formálně stěžovatele žádný vazební substitut neomezoval, ale materiálně byl omezen tím, že neměl k dispozici cestovní pas.

VIII. Závěr

57. Ústavní soud závěrem ze shora uvedených důvodů konstatuje, že obecné soudy – ač jejich postup rozhodně nebyl bezchybný – rozhodly o propuštění stěžovatele na svobodu za současného uložení omezujících opatření nahrazujících vazbu ještě před uplynutím zákonné maximální doby trvání vazby, tedy v situaci, kdy byl uvedený postup přípustný. Toto rozhodnutí nelze vnímat jako snahu o účelové obcházení zákona, a to i proto, že současná právní úprava (§ 73aa trestního řádu) výslovně upravuje maximální přípustnou dobu trvání vazebních substitutů a nečiní ji závislou na maximální době trvání vazby, takže obě tyto doby mohou být – při splnění dalších předpokladů – využity v plném rozsahu. Samozřejmě platí, že o vazebních substitutech smí být rozhodnuto, jen dokud nebyla fakticky vyčerpána maximální doba vazby, tedy třeba i krátce před jejím uplynutím, tedy jistě i měsíc předtím, jako tomu bylo v posuzované věci. Stanovením opatření nahrazujících vazbu tedy nedošlo

k porušení stěžovatelových ústavně zaručených práv a svobod, což platí i o předchozím kasačním usnesení městského soudu, které i přes vady nekolidovalo se stěžovatelovými ústavně zaručenými právy a svobodami.

58. Při rozhodování o uložení omezujících opatření nahrazujících vazbu tak pro posouzení otázky, zda byla maximální doba vazby vyčerpána, není podstatná délka doby mezi vzetím do vazby a uložení omezujících opatření nahrazujících vazbu, ale doba, po kterou byl obviněný ve vazbě. Jinak také řečeno, uložení omezujících opatření nahrazujících vazbu nebrání – při splnění dalších předpokladů – to, že obviněný je v době jejich ukládání již na svobodě, pokud předcházející doba vazby trvala kratší dobu než maximální možnou.

59. Ústavní soud proto ústavní stížnost podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu v části směřující proti oběma napadeným usnesením městského soudu a proti usnesení obvodního soudu ze dne 18. března 2026 zamítl. Ve zbytku ústavní stížnost odmítl, a to v části, která směřovala proti výrokům I, II a III usnesení obvodního soudu ze dne 22. ledna 2026 podle § 43 odst. 1 písm. d) téhož zákona jako návrh, k jehož projednání není příslušný a v části směřující proti jiným zásahům podle § 43 odst. 1 písm. b) téhož zákona jako návrh podaný po lhůtě stanovené zákonem o Ústavním soudu.

60. Takto rozhodl bez nařízení ústního jednání, neboť od něj nebylo možno očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně 1. července 2026

Daniela Zemanová
předsedkyně senátu

**Odlišné stanovisko soudce Milana Hulmáka k odůvodnění nálezu sp. zn.
III. ÚS 1480/26**

Podle § 22 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, uplatňuji odlišné stanovisko k odůvodnění nálezu.

1. Napadená rozhodnutí z hlediska ústavněprávního i podle mého názoru obstojí. Souhlasím se základními tezemi, na kterých přijatý nález stojí. Nález do určité míry vychází z předchozí judikatury Ústavního soudu (např. nálezu ze dne 6. 8. 2025 sp. zn. IV. ÚS 1563/25). Nesouhlasím však s tím, jak se Ústavní soud v této věci vypořádal se vztahem nejvyšší přípustné doby trvání vazby (§ 72a trestního řádu) a nejvyšší přípustné doby trvání opatření nahrazujících vazbu (§ 73aa trestního řádu).

2. Ústavní soud formuluje své závěry ohledně vztahu těchto ustanovení zejména v bodech 43 a 44 nálezu. Shrnuto, doba podle § 73aa trestního řádu se neprodlužuje o dosud nevyčerpanou dobu pro trvání vazby. Maximální doba trvání vazebních substitutů je upravena samostatně, vztahuje se jen na dobu, kdy je jednotlivec fakticky omezen vazebními substituty, a nemůže být překročena. Analogicky neplatí ani opačná úvaha, že by se o dobu strávenou ve vazbě krátila doba, po kterou mohou maximálně trvat vazební substituty. Tím, že se počítá jen se dny, kdy byl jednotlivec fakticky omezen vazebními substituty, nemůže být započítána doba fakticky strávená ve vazbě, neboť z povahy věci nemůže být současně vykonávána vazba i opatření vazbu nahrazující. Faktor času se při rozhodování o vazbě a jejích substitutech projevuje nejen s ohledem na přípustnou délku, ale i s ohledem na samotnou existenci důvodů vazby, a to i ve světle tzv. doktríny zesílených důvodů.

3. Mé výhrady se projeví jednak v tom, zda měl Ústavní soud tuto otázku řešit (a), jednak ve věcném řešení (b). Takto je také mé stanovisko strukturováno.

a) Ústavní soud neměl řešit vztah úpravy v § 72a a § 73aa trestního řádu

4. Ústavní soud opakovaně deklaruje svou zdrženlivost k přezkumu rozhodování obecných soudů a omezené pravomoci k výkladu podústavního práva. Výklad trestního řádu a trestního práva procesního je primárně věcí obecných soudů, zatímco Ústavní soud zasahuje jen při ústavněprávním excesu (např. nález ze dne 20. 11. 2018 sp. zn. I. ÚS 2436/18, bod 11, usnesení ze dne 21. 4. 2020 sp. zn. IV. ÚS 3821/19, bod 17).

5. Ustanovení § 73aa trestního řádu je účinné od 1. 1. 2026 (bod 41 nálezu). V posuzované věci nebylo aplikováno, pokud jde o nejvyšší přípustnou dobu trvání opatření, v žádném z napadených rozhodnutí (šlo o to, zda opatření může být uloženo, nikoliv, jak dlouho má trvat). Stěžovatel v ústavní stížnosti netvrdil zásah do svých zaručených práv s ohledem na aplikaci tohoto ustanovení. Žádný z účastníků ani vedlejších účastníků se nevyjadřoval ke vztahu § 72a a § 73aa trestního řádu, pokud jde o počítání nejvyšší přípustné doby trvání opatření podle § 73aa trestního řádu.

6. Ústavní soud neměl tuto otázku v nálezu řešit. Pro své rozhodnutí řešení nijak nepotřeboval.

b) Nejvyšší přípustná doba trvání opatření nahrazujícího vazbu by měla zohlednit dobu faktického výkonu vazby

7. Nález v bodech 36 až 38 vysvětluje vzájemný vztah vazby a opatření nahrazující vazbu. Předpokladem pro rozhodnutí o tom, že se vazba nahrazuje některým z vazebních substitutů, je trvání vazebních důvodů (i se zohledněním doktríny zesílených vazebních důvodů) a skutečnost, že dosud neuplynula maximální přípustná doba vazby (shodně nález sp. zn. IV. ÚS 2580/23, bod 42).

8. V nálezu sp. zn. IV. ÚS 2580/23, body 52 a 53 odmítl Ústavní soud navázání opatření nahrazujících vazbu na nejvýše přípustnou dobu vazby podle § 72a trestního řádu. Neodmítl význam tohoto hlediska absolutně, i při uplatnění nahrazujících opatření bylo nutné zohlednit uplynutí nejvyšší přípustné doby trvání vazby, avšak pouze při zkoumání existence vazebních důvodů (nález sp. zn. IV. ÚS 2580/23, bod 47). Zároveň, a to i v přijatém nálezu (bod 40), ponechal Ústavní soud otevřenou možnost ochrany před svévolí. V nyní posuzované věci se ale situace liší, když zákonodárce nejvýše přípustnou dobu nově stanovil, a to dokonce v závislosti na době pro trvání vazby. Jde o výklad tohoto časového limitu. V přijatém nálezu zvolená konstrukce popírá účel institutu opatření nahrazujícího vazbu a vede k neproporcionalitě zásahu do ústavně zaručených práv.

9. Opatření nahrazující vazbu jsou projevem subsidiarity vazby a proporcionality zásahu do osobní svobody. Mají zabránit tomu, aby byl obviněný omezován na své osobní svobodě tam, kde to není nutné. I jejich uložení tam, kde je dotčena svoboda jedince, musí naplňovat ústavněprávní limity (např. nález ze dne 13. 7. 2021 sp. zn. IV. ÚS 2821/20, bod 24 a tam uvedená judikatura). To je ve dvou směrech respektováno i v přijatém nálezu: je nezbytná existence vazebních důvodů a zároveň neuplynutí nejvyšší přípustné doby vazby (bod 37 nálezu). Je to však do určité míry popřeno tím, že Ústavní soud dospívá v přijatém nálezu pouze na základě prostého jazykového výkladu bez jakýchkoliv navazujících úvah k tomu, že je přípustná kumulace nejvyšších přípustných dob (body 43 a 44 nálezu). Opatření nahrazující vazbu již nejsou pouze opatření nahrazující vazbu, když Ústavní soud dovoluje rozšíření jenom s argumentem existence vazebních důvodů na dobu, kdy vazba v takovém rozsahu již uložena být nemohla. Jde o opatření k prosazení veřejného zájmu na omezení svobody, často svobody pohybu po dobu trvání vazebních důvodů (bod 53 nálezu, tak již dříve nález sp. zn. IV. ÚS 2580/23, body 47 až 49). „Nahrazení vazby“ se tak projeví při vzniku, pouze omezeně při trvání náhradního opatření.

10. Je pochopitelné, že méně invazivní prostředky nemusí sdílet limity přísnějších zásahů. Proto je nyní stanovena nejvyšší přípustná doba trvání náhradních opatření delší, když jde o méně invazivní omezení svobody (§ 73aa trestního řádu). Zákonodárce užil přitom jednotné omezení, aniž by řešil různý charakter omezujících opatření s odlišným dopadem do života obviněného.

11. Při uložení opatření nahrazujícího vazbu na samém počátku místo vazby vede aplikace tohoto limitu k předvídaným řešením. Jestliže je ale ukládáno jeden měsíc před uplynutím nejvyšší přípustné doby trvání vazby (jako v posuzovaném případě), je ukládáno namísto jednoho měsíce vazby. Nic na tom nemění potřeba existence a trvání vazebních důvodů a vliv času na jejich zkoumání. Po dvanácti měsících bez ohledu na jejich trvání by musel být obviněný propuštěn bez jakéhokoliv omezení na svobodě, což přijatý nález respektuje. Přijatý nález umožňuje tento jeden měsíc vazby nahradit až často jeden a půl roku trvajícím omezením svobody pohybu v přípravném řízení (srov. nález sp. zn. IV. ÚS 2580/23, bod 29). Takový postup z hlediska smyslu a účelu opatření nahrazujícího vazbu a požadavku proporcionality nedává smysl. I trestní zákoník přitom vnímá vazbu a jí nahrazující omezení pohybu do určité míry podobně. Povinnost zdržovat se ve stanoveném časovém období v obydlí se započítává do trestu obdobně jako vazba (§ 92 odst. 4 trestního zákoníku).

12. Výklad podústavního práva nabízel řadu cest. Jestliže má být zachován smysl opatření nahrazujícího vazbu jako opatření, které skutečně vazbu nahrazuje a které není jenom dalším nástrojem omezení svobody obviněného bez odsuzujícího rozsudku (pak by nebylo nutné rozhodnout před uplynutím nejvyšší přípustné doby vazby), je dle mého názoru nutné v nejvyšší přípustné délce zohlednit i trvání výkonu vazby. Nabízí se forma jednoduchého zápočtu faktické doby vazby s argumentací, že jestliže zde má platit doba pro mírnější omezení osobní svobody, aniž by zde došlo k výkonu vazby, tak při výkonu vazby musí být o tento čas kratší. Lze si představit též závěr, že nejdelší přípustná doba náhradního opatření se odvíjí od nevyčerpané doby vazby, když uvedené ustanovení nezmiňuje nejvyšší přípustnou dobu trvání vazby, ale pouze „doby stanovené pro trvání vazby“. Odlišné stanovisko zde však nemá dávat kategorické závěry ohledně výkladu podústavního práva, ten ve své úplnosti proveden nebyl. Myslím si však, že stávající koncepce daných opatření nemá vést k prosté kumulaci nejvýše přípustných dob podle § 72a a 73aa trestního řádu, k níž se bez dalšího přihlásil tento nález.

V Brně 1. července 2026

Milan Hulmák